

Kansallisaarre kaipaa suojelua

Saimaannorppia on maailmassa hieman alle 400 ja ne kaikki elävät Saimaalla. Saimaannorppa säilyy Suomen luonnon aarteena, kun suojellemme sitä yhdessä! Silloin myös tulevat sukupolvet voivat nähdä norpan luodoilla lepäilemässä tai sukeltele-massa selkivesillä.

Saimaannorpan kannan seurannasta ja suuresta osasta suojelutoimia vastaa Metsähallituksen luontopalvelut. Suojeluun osallistuu viranomaisia, tutkijoita sekä satoja vapaaehtoisia.

Kalasta turvallisesti ja kierrä kinokset

Kalanpyydykset ovat norppakannan vakavin välitön uhka. Etenkin poikaset takertuvat helposti verkkoihin. Ne voivat mennä kalan perässä katiskaan mutta eivät pääse pois. Kalasta siis katiskalla, jonka nielu ei veny yli 15 cm leveäksi.

Verkkokalastusta ja muiden norpalle vaarallisten pyydysten käyttöä on rajoitettu Saimaalla sekä ajallisesti että alueellisesti. Verkot ovat saimaan-norpalle vaarallisia myös rajoitusaikojen ulkopuolella.

Jos liikut talvisen Saimaan jäällä, kierrä selkä-vesien luodot ja niemenkärkien kinokset, niissä voi olla norpan pesä. Jos emo pelästyy häiriötä kuten moottorikelkkailua, synnytys tai imetys voi häiriintyä.

YHTEISIN VOIMIN SAIMAANNORPAN AVUKSI

Saimaannorppa-LIFE-hanke edistää saimaannorpan suojelua vuosina 2013–2018 monin eri keinoin:

- suojellemme norppaa ja teemme tutkimusta
- teemme apukinoksia ja selvitämme pesinnän turvaamista ilmaston lämmetessä
- jaamme tietoa kalastajille, koululaisille, asukkaille ja lomalaisille
- neuvomme ja valvomme vesillä
- tuotamme kunnille tietoa norppa-alueiden kaavoitukseen.

Hanketta vetää Metsähallituksen luontopalvelut. Kumppaneina ovat Etelä-Savon ELY-keskus, Itä-Suomen yliopisto, Luonnonvarakeskus, Suomen luonnonsuojeluliitto, WWF Suomi, Suomen Vapaa-ajankalastajien keskusjärjestö sekä Turun yliopisto.

Uhanalainen saimaan- norppa

www.metsa.fi/saimaannorppalife

KANNEN KUVA: TIMO SEPPÄLÄINEN.
PIIRROKSET: TUPU VUORINEN.
METSÄHALLITUS 01/2018. ERWEKO OY, 20 000 KPL.

METSÄHALLITUS

Ilmoita kuolleista norpista

Saimaannorpan suojelun kannalta on tärkeää saada kuolleet norpat tutkittaviksi.

- Jos löydät kuolleen norpan, varmista etteivät aallot vie sitä.
- Ilmoita pikaisesti Metsähallitukseen Savonlinnaan, puh. 0206 39 5000 tai poliisille.
- Kerro nimesi ja osoitteesi sekä mistä ja milloin löysit kuolleen norpan.
- Jos esim. mökkirantasi lähellä elelee norppa, voit ilmoittaa myös siitä Metsähallitukseen havaintolomakkeella (www.metsa.fi/saimaannorppa) tai sähköpostilla saimaannorppa@metsa.fi.

METSÄHALLITUS / JOUNI KOSKELA

Kesä, Saimaa ja norpat

Vaikka saimaannorppa on hyvin harvinainen, sen voi havaita esimerkiksi karvanvaihtoaikaan toukokuun lopulla, kun se nousee kiville turkkiaan kuivattelemaan. Norpilla on usein omat suosikkipaikkansa, joilla ne loikoilevat kesästä toiseen. Jos löydät norpan makuupaikan, älä lähesty sitä ja säikäytä eläintä rannalta. Hyvällä onnella voit seurata sen elämää vuosia.

Vedessä norppa ei yleensä pelkää veneitä, ja voi seuratakin maltillista veneilijää.

Eräs uhanalaisimmista

Saimaannorppa on eräs maailman uhanalaisimmista ja harvinaisimmista hylkeistä.

Jääkauden jälkeisen maan kohoamisen seurauksena se jäi eristykseen muista norpan alalajeista yli 9 000 vuotta sitten. Saimaannorppa on Suomen ainoa kotoperäinen nisäkä. Sen voi tavata missä päin Saimaata tahansa, todennäköisimmin Savonlinnan ympärillä Pihlaja- ja Haukivedellä. Linnansaaren ja Koloveden kansallispuistot sijaitsevat keskeisillä norppa-alueilla.

Saimaannorppaa pidettiin 1900-luvun alussa kalastukselle ”sangen vahingollisena elävänä” ja siitä maksettiin tapporahaa vuoteen 1948, kunnes se rauhoitettiin vuonna 1955. Norppakanta pieneni aina 1980-luvun alkupuolelle saakka, jolloin hylkeitä sukelletti Saimaalla enää hieman alle 200. Suojelutoimien ansiosta kannan koko on kasvanut ja tavoitteena on, että vuonna 2025 Saimaassa eläisi vähintään 400 norppaa. Norppa

on jo palannut joillekin vanhoille elinalueilleen, mutta hyvin lisääntymiseen sopiva luonnontilainen alue on pienentynyt.

Nykyään suurimpia uhkia ovat hukkuminen kalanpyydyksiin, ilmastonmuutos, hajanainen ja pieni kanta sekä pesimäaikainen häirintä.

Saimaannorppa (*Pusa hispida saimensis*)

MITAT	Paino	Pituus	SUKELLUS
Vastasyntyneenä	5 kg	65 cm	Pisimmillään yli 20 min
Vieroitusiässä	20 kg	90 cm	Keskimäärin 3–7 min
Täysikasvuksena	60 kg	130 cm	
IÄT			
Sukukypsyyss	4–6-vuotiaana		
Maksimi elinaika	yli 30 vuotta		

Saimaannorpan biologiaa

Saimaannorppa on sopeutunut hyvin vesielämään. Se viettää valtaosan elämästään sukelluksissa. Norppa on taitava sukeltaja jo muutaman viikon iässä ja pystyy myös nukkumaan vedessä. Näköaistin lisäksi eläin hyödyntää viiksikarva-aistia tummissa vesissä. Aikuiset ovat paikkauskollisia, saman yksilön voi eri vuosina tavata samoilta selkävesiltä, mutta norpat voivat tehdä myös pitkiä retkiä Saimaan altaiden välillä.

Norppa syö pieniä kaloja. Se saalistaa sekä lahtien ruovikoissa että järvenselillä. Norppien paino, erityisesti rasvan määrä, vaihtelee voimakkaasti vuodenajan mukaan: suurimmillaan se on alkutalvella avovesikauden jälkeen ja pienimmillään alkukesällä lisääntymis- ja karvanvaihto-aikojen jälkeen. Ihonalainen rasvakerros on erinomainen eriste vedessä ja tekee norpan vartalosta virtaviivaisen.

Saimaannorppakanta kasvaa hitaasti, sillä norpat saavuttavat sukukypsyyden myöhään, synnyttävät vuosittain yleensä yhden poikasen ja erityisesti nuoriin ikäluokkiin kohdistuvan suuren kuolleisuuden vuoksi elinikä jää usein alle kymmeneen vuoteen.

Pesän turva tärkeää poikaselle

Saimaannorppa synnyttää helmi-maaliskuussa poikasen eli kuutin rannan lumikinokseen kaivamaansa pesään. Emo imettää kuuttia pesässä, joka suojaa pedoilta ja vaihtelevilta säiltä. Norpan ainoana kulkutienä on avanto pesästä veteen.

Pesimäpaikat sijaitsevat tavallisesti selkävesien saaris- toissa ja luodoilla. Lumiluola ei näy hangen pinnalle. Vältä siis liikkumista rantojen tuntumassa. Lauhoina talvina saimaan- norpan pesimäolosuhteet heikentyvät ja joinakin vuosina kuutteja on syntynyt avojälle ilman pesän suojaa. Tällöin kuutit ovat alttiimpia pedoille ja häiriölle. Lauhoina talvina poikaskuolleisuuden on havaittu kasvavan. Lumesta kasatut apukinokset ovat suoneet norpille tervetullutta suojaa.

Emo vieroittaa kuutin jäiden lähdön jälkeen toukokuun puolivälissä. Vieroituksen jälkeen kuutti alkaa laajentaa elinpiiriään, ja jo kesäkuun lopussa se on voinut matkata jopa kymmeniä kilometrejä synnyinluodoltaan.

JUHA TASKINEN

Norpan vuosi

Talvinen lumipesä antaa suojaa

Keskitalvella norppa pysyy ihmissilmältä piilossa. Se pitää auki hengitysavantoja ja nousee silloin tällöin lepäämään rantakinokseen kaivamaansa lumiluolaan.

Kevättalvella kuutti syntyy

Nestorinpäivän aikoihin (26.2.) norppaemo synnyttää lumipesän suojiin poikasen eli kuutin. Tuolloin emo ja kuutti kaipaavat imetysrauhaa ja ovat herkeimmillään häiriöille.

Keväällä norpat parittelevat

Uudet norpanpoikaset saavat alkunsa maaliskuu-huhtikuun vaihteessa.

Loppukevällä kuutti lähtee

Toukokuun puolivälissä emo vieroittaa kuutin, joka aloittaa itsenäisen elämän.

Kesän alussa norppa vaihtaa karvaansa

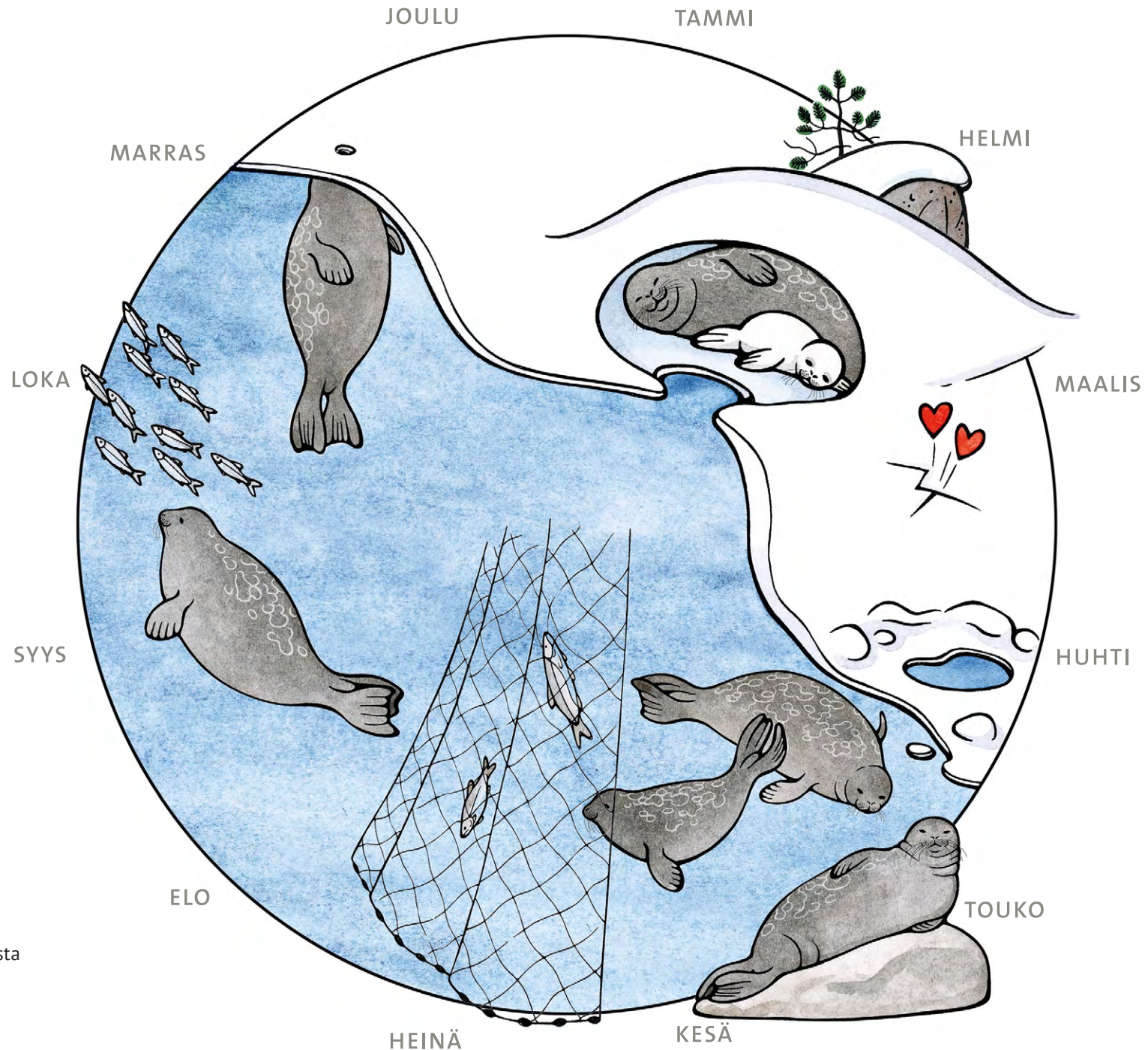
Aikuisten saimaannorppien karvanvaihto aika on toukokuun puolivälistä kesäkuun alkuun. Silloin ne makailevat rantakivillä jopa ympäri vuorokauden. Anna karvaansa kuivattavan norpan loikoilla rauhassa.

Kesällä norppa kohtaa vaaroja

Itsenäistä elämää aloitellessaan nuori norppa on suurimmassa vaarassa takertua kalaverkkoon tai joutua katiskaan. Norpille vaarallisten kalanpyydysten käyttöä on rajoitettu Saimaalla.

Syksyllä norppa vantertoituu

Syksyllä norpat kalastelevat ja kasvattavat rasvakerrosta talvea varten. Norppa käyttää ravinnokseen parvissa liikkuvia pienehköjä kaloja. Mieluisinta sapuskaa ovat kuore, kiiski, ahven, muikku ja särki.

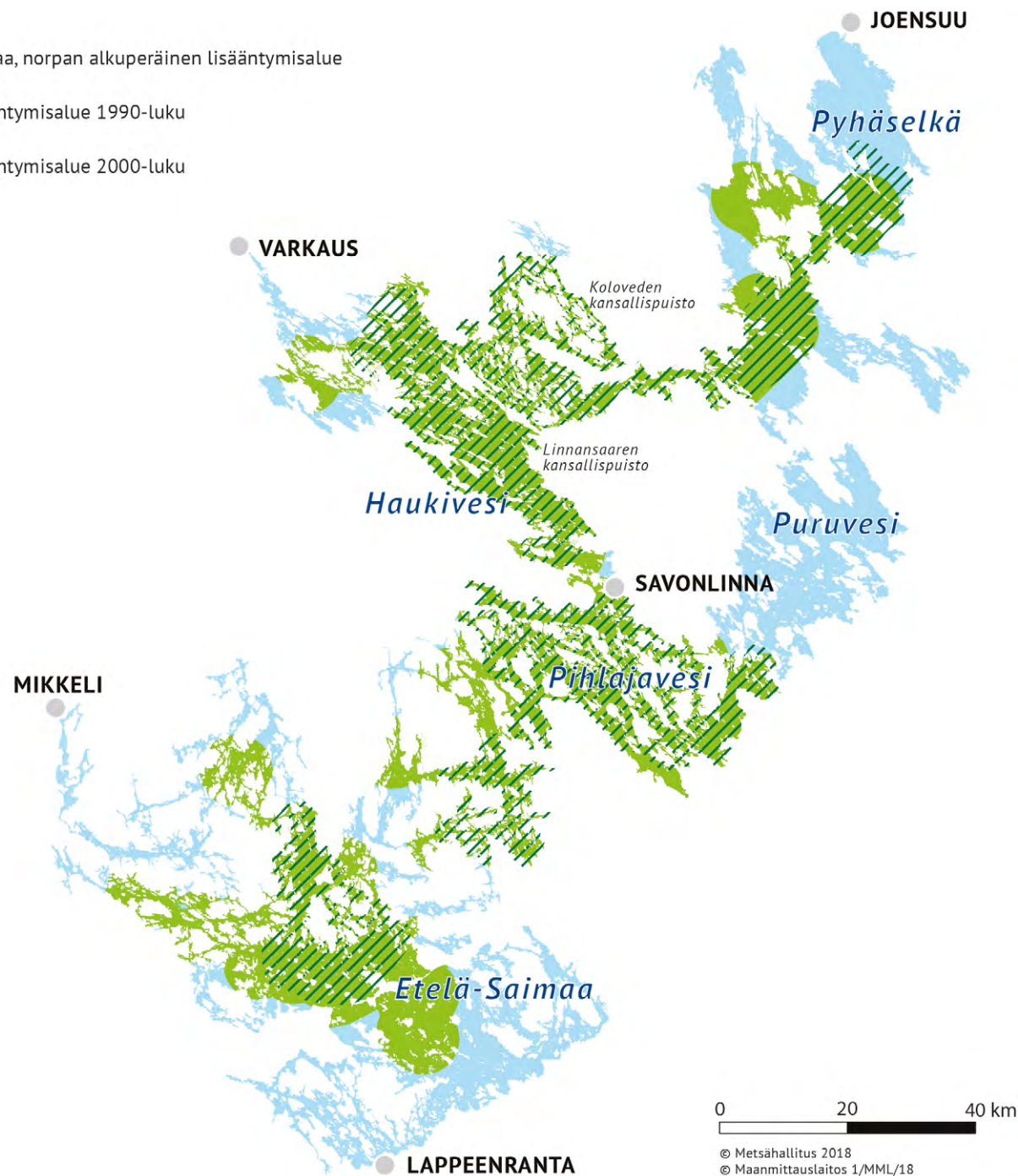

METSÄHALLITUS / JOUNI KOSKELA

Saimaannorpan keskeiset lisääntymisalueet

- Saimaa, norpan alkuperäinen lisääntymisalue
- Lisääntymisalue 1990-luku
- Lisääntymisalue 2000-luku

Suojelu ja kannan seuranta

Saimaannorppa, sen talvipesä ja lepokivet ovat rauhoitettuja luonnonsuojelulain nojalla. Lisäksi kansallispuistoihin ja muille suojelualueille on annettu mairinnousu- ja liikkumisrajoituksia. Norpan elinvaatimukset otetaan huomioon myös kaavoituksessa ja norpalle vaarallista kalastusta on rajoitettu. Sukupuuton välttämiseksi on estettävä norppien jääminen kalanpyydyksiin ja turvettava talvinen pesimärauha joulukuusta huhtikuuhun. Pesimäolosuhteiden parantamiseksi voidaan lauhoina talvina tehdä myös apukinoksia.

Kannan seurannan avulla pystytään arvioimaan suojelutoimien tehokkuus sekä reagoimaan nopeasti mahdollisiin uhiin.

Vuosittain seurataan pesimäoloja ja syntyvyyttä, kuolinsyitä sekä lisääntymisalueiden luonnontilaa.

Kuolleina löydetystä norpista saadaan yleensä selville ikä ja sukupuoli, usein myös kuolinsyy, joka on tärkeää tietoa suojelulle.

Metsähallituksen luontopalvelut vastaa suuresta osasta suojelutoimia ja saimaannorpan kannan seurannasta.

Lisätietoa saimaannorpasta on osoitteessa
www.metsa.fi/saimaannorppa

0 20 40 km

© Metsähallitus 2018
© Maanmittauslaitos 1/MML/18